

Remissvar - SOU 2020:38 Ökad trygghet för visseblåsare

Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete, Sida, har genom remiss daterad den 3 juli 2020 givits tillfälle att yttra sig. Remissvaret bifogas.

Beslut i detta ärende har fattats av Överdirektör Marie Ottosson på föredragning av korruptionsutredare Fredrik Nilson i närvaro av chefsjurist Eva Norreby.

Marie Ottosson

Fredrik Nilson

Rubrik: Remissvar - SOU 2020:38 Ökad trygghet för visselblåsare

Sammanfattning

Sida uppskattar möjligheten att få lämna synpunkter på utredningens betänkande. Sida ställer sig positiv till den föreslagna lag (2021:000) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden och tillstyrker härmed utredningens förslag.

Särskilda synpunkter

Sida vill särskilt uppmärksamma att det kan föreligga särskilda omständigheter inom biståndsverksamheten som inverkar på skyddet för visselblåsare.

Skyddet för anställda vid utlandsmyndigheter kan variera

En del av Sidas biståndsverksamhet bedrivs på utlandsmyndigheter där varje utlandsmyndighet är att betrakta som en självständig myndighet. Vid utlandsmyndigheter arbetar Sidas personal tillsammans med lokalanställda samt personal från Regeringskansliet (RK) och andra myndigheter. Varje lokalanställd är anställd av respektive utlandsmyndighet och har således inte något anställningskontrakt med Sida, RK eller någon annan svensk myndighet. Tillämplig lag är i huvudsak den lag som gäller i respektive land. Merparten av utlandsmyndigheterna har färre än 50 anställda vilket innebär att de inte omfattas av den föreslagna skyldigheten att inrätta interna rapporteringskanaler.

Lokalanställda som arbetar med Sidas biståndsärenden kan komma att få kännedom om missförhållanden som berör Sidas verksamhet. Enligt Sidas uppfattning blir en konsekvens av utredningens förslag att lokalanställda på utlandsmyndigheterna i de flesta fall inte kommer att ha tillgång till någon etablerad intern rapporteringskanal. Sida har en visselblåsarfunktion där alla medverkande inom biståndsverksamheten kan rapportera missförhållanden. Om lokalanställda vid en utlandsmyndighet där intern rapporteringskanal saknas skulle rapportera missförhållanden via Sidas visselblåsarfunktion, kommer det lagstadgade skyddet för visselblåsare som utredningen föreslår inte omfatta dem. Således är det viktigt att det tydliggörs på utlandsmyndigheterna att det finns ett skydd för lokalanställda om de istället anmäler internt inom utlandsmyndigheterna, även i de fall det saknas en etablerad intern rapporteringskanal.

Inget skydd för externa anmälare som rapporterar korruption i biståndsinsatser

Sida har i sin instruktion från regeringen i uppdrag att motverka korruption i biståndet. Externa tips och anmälningar till Sida om misstänkta oegentligheter i biståndsprojekten är därför av stor betydelse. Sida noterar dock att det föreslagna skyddet för visselblåsare i många fall inte kommer att omfatta den kategori av visselblåsare som idag typiskt sett anmäler flest missförhållanden och/eller oegentligheter inom biståndet till Sida. Denna kategori utgörs till stor del av individer med koppling till samarbetspartners i de länder där Sida finansierar biståndsinsatser och är ofta personer som befinner sig i beroendeställning till organisationer som genomför insatsen.

Biståndsprojektens potentiella betydelse för enskilda, grupper, organisationer, leverantörer med flera och de ibland stora belopp som hanteras i enskilda insatser innebär att den som anmäler en oegentlighet kan riskera att utsättas för hot eller andra allvarliga övergrepp. Dessa personer omfattas inte av lagförslagets personkrets och står därmed utanför lagens tillämpningsområde, inklusive det sekretesskydd för identiteten som föreslås. Sida anser att det finns en beaktansvärd risk för att uppgiftslämnare avstår från att lämna information om missförhållanden av rädsla för sin egen eller anhörigas säkerhet. Därför föreslår Sida att det utreds vidare om ett sekretesskydd för identiteten även kan omfatta de externa anmälare som typiskt sett rapporterar flest missförhållanden och/eller oegentligheter inom biståndsinsatser.